

Examen VMBO-BB

2016

tijdvak 1
woensdag 25 mei
13.30 - 15.00 uur

maatschappijleer 2 CSE BB

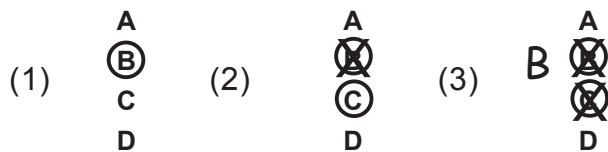
Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Beantwoord alle vragen in dit opgavenboekje.

Dit examen bestaat uit 34 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 41 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Geef verbeteringen aan volgens voorbeeld 2 of 3.

Politiek en beleid

---

tekst 1

Koning brengt eerste staatsbezoek

Koning Willem-Alexander bezoekt samen met koningin Máxima de Poolse hoofdstad Warschau. Dit is het eerste staatsbezoek sinds de troonswisseling vorig jaar april. Polen vindt het een eer dat het land daarvoor door het koningspaar is uitgekozen.

naar: Edestad van 24 juni 2014

Lees tekst 1.

- 1p   1   De koning van Nederland heeft verschillende functies. Welke functie oefent de koning tijdens het staatsbezoek uit?
- A de ceremoniële functie
  - B de representatieve functie
  - C de symbolische functie

Zie tekst 1.

- 1p   2   Koning Willem-Alexander houdt tijdens het bezoek een toespraak. Stel dat een Tweede Kamerlid een kritische vraag heeft over de inhoud van die toespraak. Wie moet deze vraag dan in de Tweede Kamer beantwoorden?
- A koning Willem-Alexander
  - B de minister-president
  - C de voorzitter van de Tweede Kamer

afbeelding 1

bron: de Volkskrant van 20 november 2013

- 1p 3 Op afbeelding 1 zie je de Italiaanse gekozen vertegenwoordigster Licia Ronzulli. Zij neemt haar dochtertje Vittoria regelmatig mee naar haar werk, omdat ze meer tijd met haar dochtertje wil doorbrengen. Zij zit in een instituut waarin 28 landen vertegenwoordigd zijn. Dit instituut in Brussel heeft 765 leden.
In welk Europees instituut zit Licia Ronzulli?
- A de Europese Commissie
  - B het Europees Parlement
  - C het Europees Strafhof
- 1p 4 Een groot aantal lidstaten van de Europese Unie (EU) betaalt met de euro. Nederland doet dat ook.
→ Noem één voordeel van de euro als gemeenschappelijke munt voor Nederland.

.....

.....

- 2p 5 Er zijn verschillende politieke systemen. Zo is Nederland een democratie en Noord-Korea een dictatuur.
 → Geef bij elk kenmerk aan of dit hoort bij een democratie of een dictatuur.

	democratie	dictatuur
De overheid gebruikt censuur.		
Er neemt maar één partij deel aan de verkiezingen.		
De politieke macht ligt bij het parlement.		
Er zijn vrije en geheime verkiezingen.		

tekst 2

Maatregelen tegen kinderontvoering

Een meerderheid in de Tweede Kamer wil extra maatregelen van de minister om kinderontvoering door één van de ouders te voorkomen. Regeringspartij VVD komt met voorstellen, die steun krijgen van coalitiegenoot PvdA.

naar: de Volkskrant van 16 januari 2014

Lees tekst 2.

- 1p 6 De coalitie wordt gevormd door twee partijen.
 Welke politieke stroming zit **niet** in deze coalitie?
 A de christendemocratische stroming
 B de liberale stroming
 C de sociaaldemocratische stroming
- 1p 7 De Tweede Kamer heeft verschillende taken.
 Welke taak van de Tweede Kamer is te herkennen in tekst 2?
 A de wetgevende taak
 B de informerende taak
 C de rechtsprekende taak

tabel 1

De gemeenteraad van Den Helder (Noord-Holland)

partij	aantal zetels
Stadspartij Den Helder	11
VVD	4
D66	4
CDA	4
Helder Onafhankelijk	1
PvdA	2
GroenLinks	1
ChristenUnie	1
Behoorlijk Bestuur	1
Vrije Socialisten	1
Fractie Vermooten	1
totaal	31

naar: www.gemeenteraaddenhelder.nl van 13 januari 2015

- 1p 8 In tabel 1 zie je de samenstelling van de gemeenteraad van Den Helder. Hoe is die samenstelling tot stand gekomen?
- A De burgemeester van Den Helder heeft deze samenstelling bepaald.
  - B De burgers van Den Helder hebben dat tijdens verkiezingen zo bepaald.
  - C De leden van de Provinciale Staten van Noord-Holland hebben dit bepaald.
  - D De wethouders van Den Helder hebben de samenstelling bepaald.

- 1p 9 In tabel 1 zie je dat Stadspartij Den Helder de grootste partij is.
→ Hoeveel andere partijen heeft Stadpartij Den Helder **minstens** nodig om een meerderheid in de gemeenteraad te krijgen voor haar voorstellen?

minstens ..... andere partijen

- 2p 10 Nederland kent verschillende bestuurslagen. In tabel 1 zie je er daar één van.
→ Noem **twee andere** bestuurslagen.

1. ....

2. ....

tekst 3

Na de verkiezingen

Het eerste waar de nieuwe gemeenteraadsleden zich mee gaan bezighouden, is de samenstelling van een college van burgemeester en wethouders en de benoeming van de wethouders. Meestal nodigt de grootste partij de andere partijen uit voor de onderhandelingen. Die onderhandelingen moeten ervoor zorgen dat partijen die met elkaar willen samenwerken een nieuw college vormen.

naar: www.degemeente.nl van 11 januari 2015

Lees tekst 3.

- 1p 11 Partijen hebben verschillende standpunten. Ze denken vaak verschillend over een aantal onderwerpen. Over de aanpak van die onderwerpen moeten ze het wel eens zien te worden.
Wat doen de partijen om een nieuw college te kunnen vormen?
- A afspraken maken om het beleid van de gemeenteraad te kunnen controleren
  - B compromissen sluiten over nieuw te voeren beleid
  - C een afspraak maken om een nieuwe burgemeester aan te stellen
- 1p 12 Als je het met een bepaalde beslissing niet eens bent, kun je in Nederland bij veel organisaties een klacht indienen.
Waarover kun je bij de Nationale Ombudsman een klacht indienen?
- A een attractiepark
  - B een huisartsenpost
  - C een ministerie
  - D een webwinkel

tekst 4

Angst voor rechts-extremisten

Een week voordat er in Uden een rollenspel zou zijn om de bevrijding van zeventig jaar geleden na te spelen, laat de toneelvereniging weten dat het optreden niet doorgaat. Het besluit volgt na een negatief advies van de politie. Die is bang dat er rechts-extremisten op het rollenspel af komen. In het rollenspel worden ook echte uniformen uit de Tweede Wereldoorlog gedragen.

naar: www.omroepzeeland.nl van 11 september 2014

Lees tekst 4.

- 1p 13 Welk kenmerk past bij de rechts-extremistische stroming?
- A een kleine overheid willen hebben
  - B het streven naar een democratisch gekozen regering
  - C streven naar gelijkheid voor iedereen
  - D sympathie hebben voor nazi's
- 3p 14 In Nederland worden partijen vaak ingedeeld in politieke stromingen.
→ Geef bij elke partij aan bij welke stroming die wordt ingedeeld.

	socialistisch/ sociaaldemocratisch	christendemocratisch	liberaal
VVD			
GroenLinks			
CDA			
ChristenUnie			
PvdA			
SP			

tekst 5

Fractie

De tv-serie *De fractie* is bedacht door oud-politiek leider van GroenLinks Femke Halsema en tv-producent Gijs van de Westelaken. De gehele fractie van D66 praat vanavond over deze nieuwe serie in het televisieprogramma *De Wereld Draait Door*.

naar: www.joop.nl van 12 januari 2015

Lees tekst 5.

- 1p 15 Wat wordt er met de fractie van D66 bedoeld?
- A alle leden van D66 in de Eerste of Tweede Kamer
  - B de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer van D66
  - C het gehele bestuur van D66

tekst 6

Tegen bouwplan

Hanny de Graaf zegt tegen de projectontwikkelaar Holland Huis over het plan voor een hoog gebouw: “Het gaat u er alleen maar om een mooi pand neer te zetten. Waar u geen rekening mee houdt, zijn de mensen die achter het pand wonen. Wij kijken straks tegen een muur aan. Weg zou gedurende een groot aantal maanden.”

Hanny spreekt op de informatiebijeenkomst, die plaatsvindt in het gemeentehuis, waarbij ook een aantal gemeenteraadsleden aanwezig zijn. Achttien bewoners krijgen de gelegenheid hun zegje te doen over het plan. De hoogte van het gebouw is het grootste bezwaar bij hen. Dat is de belangrijkste klacht van de dertien officiële bezwaren die tegen het plan zijn ingediend. De aanwezige gemeenteraadsleden luisteren aandachtig.

naar: de Stentor van 13 januari 2015

- 2p 16 Welke **twee** mogelijkheden om invloed uit te oefenen op het politieke besluitvormingsproces zijn te herkennen in tekst 6?

1. ....

2. ....

- 1p 17 Het organiseren van een staking is een middel om beleid te beïnvloeden. Waaronder valt een staking?
- A onder lobbyen
  - B onder openbare acties
  - C onder overleg in adviesorganen

Criminaliteit en rechtsstaat

---

tekst 7

Bonnetjes

Oud-profvoetballer Yuri Cornelisse is politieagent geworden. In een interview zegt hij: “Ik vind het een prachtig beroep. We doen zoveel meer dan bonnetjes schrijven.”

naar: de Volkskrant van 2 december 2013

- 1p 18 In tekst 7 is een taak van de politie te herkennen.
Welke **andere** taak heeft de politie nog meer?
- A een verdachte voor de rechter brengen
  - B een vonnis van een rechter uitvoeren
  - C het geven van service en advies
  - D zitting hebben in een jury

Zie tekst 7.

- 1p 19 Nog een taak van de politie is het opsporen van strafbare feiten.
Wie geeft er leiding aan een onderzoek van de politie?
- A een advocaat
  - B een burgemeester
  - C een hoofdcommissaris van politie
  - D een officier van justitie

tekst 8

Veroordeeld

De rechtbank in Groningen heeft D.F. veroordeeld tot vijftien maanden celstraf wegens negen brandstichtingen. Dit komt bij de straf die hem al was opgelegd.

De branden werden gesticht in 2012. Een jaar geleden werd D.F. al veroordeeld tot 42 maanden celstraf en tbs wegens drie brandstichtingen. D.F. wordt momenteel behandeld in Assen.

naar: Dagblad van het Noorden van 27 juni 2014

Lees tekst 8.

- 1p 20 Rechters kunnen bij een veroordeling uit drie groepen kiezen: hoofdstraffen, bijkomende straffen en maatregelen.
Uit welke groep of groepen hebben de rechters een keuze gemaakt bij de veroordelingen van D.F.?
- A hoofdstraffen
  - B hoofdstraffen en bijkomende straffen
  - C hoofdstraffen en maatregelen
  - D maatregelen en bijkomende straffen
- 1p 21 In tekst 8 staat dat D.F. behandeld wordt. Dit is door de rechter besloten.
Wat is het belangrijkste doel dat de rechter met het opleggen van deze behandeling heeft?
- A beveiligen van de maatschappij
  - B een afschrikwekkend voorbeeld stellen
  - C wraak nemen op de veroordeelde

tekst 9

Nijmeegse scooterzaak

De Hoge Raad heeft geoordeeld dat het gerechtshof in Arnhem de twee verdachten in de Nijmeegse scooterzaak op verkeerde gronden heeft vrijgesproken.

Het gerechtshof in Arnhem sprak de twee verdachten in 2012 vrij. Het was niet duidelijk wie de gestolen scooter bestuurde op het moment dat ze een voetganger in Nijmegen doodreden. De mannen wezen elkaar aan als dader. Justitie, die gevangenisstraffen van zeven en zes jaar had geëist, stapte na de omstreden vrijspraak naar de Hoge Raad.

naar: de Volkskrant van 30 oktober 2013

Lees tekst 9.

- 1p 22 Welke conclusie naar aanleiding van de uitspraak van de Hoge Raad is juist?
- A De beide verdachten kunnen nog in beroep bij het Internationaal Gerechtshof in Den Haag.
  - B De uitspraak is bindend en de mannen moeten zeven en zes jaar de gevangenis in.
  - C De zaak moet worden overgedaan bij een ander gerechtshof.

tekst 10

Criminele bejaarden

Uit onderzoek blijkt dat de politie vaker bejaarden aanhoudt, die crimineel gedrag vertonen. Er is vooral een toename te zien in de categorie veelvoorkomende criminaliteit. Ook al neemt het aantal bejaarden dat crimineel gedrag vertoont toe; het is niet de grootste groep.

naar: www.omroepmax.nl van 13 mei 2013

- 1p 23 In tekst 10 staat dat de bejaarden niet de grootste groep vormt in de veelvoorkomende criminaliteit. Welke groep is **wel** oververtegenwoordigd in de veelvoorkomende criminaliteit?
- A jongeren tussen 12 en 16 jaar
  - B jongeren tussen 16 en 23 jaar
  - C mannen tussen de 23 en 30 jaar
  - D vrouwen tussen de 40 en 50 jaar

tekst 11

Vrijspraak

Een verdachte van een overval op een juwelierszaak in Rotterdam is vrijgesproken door het Haagse gerechtshof. De verdachte heeft zijn betrokkenheid bij de overval altijd ontkend.

naar: www.rechtennieuws.nl van 11 juni 2014

- 1p 24 Is er in de rechtszaak uit tekst 11 sprake geweest van hoger beroep? Verklaar je antwoord

Ja, want .....

.....

of

Nee, want .....

.....

tekst 12

Hogere straf bij meerdere misdrijven

Een verdachte die voor meerdere misdrijven terechtstaat, kan straks een hogere straf krijgen. De maximale straf voor het zwaarste misdrijf kan namelijk met de helft worden verhoogd. Nu is dat nog met een derde.

naar: www.parool.nl van 27 juni 2014

- 1p 25 Er zijn verschillende vormen van overheidsbeleid als het over criminaliteit gaat. Welk beleid is te herkennen in tekst 12?
- A opsporingsbeleid
  - B preventief beleid
  - C repressief beleid
  - D vervolgingsbeleid

tekst 13

Inbreken het moeilijkst in het zuiden van Nederland

Mensen in het zuiden van Nederland doen meer hun best om te voorkomen dat ze worden bestolen dan mensen die in de noordelijke provincies wonen. Dit blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Veel inwoners van Limburg en Noord-Brabant nemen waardevolle spullen mee uit de auto. Ze laten ook vaker een lichtje branden om inbrekers af te schrikken. Ook zetten ze hun fiets vaker in een betaalde stalling dan mensen in het noorden.

naar: www.nu.nl van 14 juli 2014

- 1p 26 Welke maatregelen nemen mensen uit het zuiden volgens tekst 13 meer dan mensen uit het noorden?

Ze nemen meer ..... (preventieve/repressieve)
maatregelen, want .....

.....

- 1p 27 Soms treden mensen zelf op tegen mogelijke verdachten van crimineel gedrag.
Waarvan is dan sprake?
A van eigenrichting
B van georganiseerde misdaad
C van heling
D van terrorisme

tekst 14

Reactie van een lezer: Normaal of niet?

Ruim 8.000 keer per dag wordt door de overheid informatie opgevraagd over ons internet- en telefoongebruik in huis. Ik vind dit niet normaal!

naar: reactie van een lezer, NRC van 1 augustus 2013

- 1p 28 Welke **twee** taken van de overheid staan er in tekst 14 tegenover elkaar?
- A het beschermen van de privacy en het opsporen van strafbare feiten
  - B het bestrijden van misdaad en het besturen van het land
  - C het handhaven van de openbare orde en het geven van bestaanszekerheid aan de burgers

tekst 15

Man raakt rijbewijs weer kwijt

Een 28-jarige man is aangehouden. De man kon direct zijn rijbewijs inleveren. Hij had zijn rijbewijs net een week terug na een snelheidsovertreding van ruim een maand geleden. Hij reed bijna 170 kilometer per uur op een weg waar 80 is toegestaan. Het rijbewijs werd dus weer ingenomen. Tegen de man is proces-verbaal opgemaakt.

naar: deventercentraal.nl van 4 juli 2014

Lees tekst 15.

- 1p 29 Stel dat een rechter beslist dat het rijbewijs een jaar ingenomen blijft. Wat voor soort straf heeft de rechter dan opgelegd?
- A een bijkomende straf
  - B een hoofdstraf
  - C een leerstraf
  - D een taakstraf
- 1p 30 In tekst 15 staat dat de man al eerder voor een zelfde soort delict aangehouden was. Welke term past, naar aanleiding van tekst 15, bij de aangehouden man?
- A fraudeur
  - B heler
  - C recidivist
- 1p 31 Een slachtoffer van een delict heeft een aantal rechten. Welk recht heeft een slachtoffer van een delict **niet**?
- A het bepalen van de hoogte van de straf voor de dader
  - B het vragen van een schadevergoeding van de dader
  - C spreekrecht tijdens een rechtszitting
  - D slachtofferhulp

- 2p **32** Criminaliteit kent twee soorten gevolgen: materiële en immateriële gevolgen.
 → Geef bij elk gevolg aan of het de bij de materiële of immateriële gevolgen hoort.

	materiële	immateriële
1 Iemand durft de straat niet meer op, omdat zijn vriend in elkaar is geslagen.		
2 Een verzekeringsmaatschappij verhoogt de premies voor scooters, omdat er meer scooters gestolen worden.		
3 Iemand is kwaad op de politiek, omdat die te weinig maatregelen tegen criminelen neemt.		
4 Een bedrijf gaat extra beveiligers inhuren om het toegenomen aantal winkeldiefstallen tegen te gaan.		

- 2p **33** Nederland kent het jeugdstrafrecht.
 → Geef bij elke uitspraak over het jeugdstrafrecht aan of deze juist of onjuist is.

	juist	onjuist
1 Er is een speciale rechter voor jeugdigen.		
2 De pers mag aanwezig zijn bij een zaak die valt onder het jeugdrecht.		
3 Jeugdigen onder de 14 jaar worden niet vervolgd.		
4 In sommige gevallen kan het volwassenenstrafrecht worden toegepast op jeugdigen.		

tekst 16

Veelvoorkomende criminaliteit

Uit onderzoek blijkt dat het grootste deel van veelvoorkomende criminaliteit en overlast wordt veroorzaakt door een bepaalde groep.

naar: veiligheidshuizen.nl van 16 oktober 2014

Lees tekst 16

- 1p 34 Welke omstandigheden leiden er vaak toe dat deze bepaalde groep **niet** in de criminaliteit blijft hangen?
- A het experimenteren met drugs
  - B het krijgen van een baan
  - C het verbreken van een relatie